

По Росії.

— До питання про загальноземські з'їзди. Цими днями предсідатель московської губерської земської управи п. Шліпе повернувся з Петербурга, куди він їздив для висвітлення питання про те, як ставитись уряд до скликання загальноземського судового з'їзду. П. Шліпе розмовляв з приводу цього з предсідателем ради міністрів І. Горемікиним, з міністром внутрішніх справ Маклаковим і міністром фінансів Барком. Горемікін і Маклаков нічого не мають проти того, щоб знов було знято в раді міністрів питання про скликання загальноземського з'їзду по питанню про поліпшення земельних фінансів. Вони не перечають і тому, щоб з'їзд було скликано в Мотві. Міністр же фінансів категорично висловився за те, щоб з'їзд було скликано і заявив, що він буде дуже радий вислухати думки громадських діячів про земське фінансове господарство.

Поруч з цим він сказав, що буде клопотатись про те, щоб з'їзд було дозволено скликати в Москві. Через це московська губерська земська управа думає скликати незабаром нараду предсідателів губерських земських управ і представників губерських земств для обміркування питання про скликання загальноземського з'їзду, про вироблення його програми, складу участників, видатків на його організацію тощо. Після цієї наради будуть офіційно прохати дозволу на скликання з'їзду.

Губерська управа тієї думки, що з'їзд вдалось скликати в кінці біжучого року. Дій Шліпе розмовляв з міністрами також і про скликання загальноземського з'їзду по питанню про земські бурканові шляхи. Московське губерське земське зібрання, як відомо, вирішило як слід обміркувати це складне питання і для цього ухвалило скликати загальноземський з'їзд. В Петербурзі і до цього з'їзду ставляться прихильно. (Р. В.)

— Церковні справи. Як відомо, Рада міністрів зробила деякі зміни в синодальному законопроекті про реформу парафії. Головне в цих змінах те, що територіальне розуміння парафії замінено персональним.

Кожен з православних повинен належати до якоїсь парафії, але не обов'язково до тієї, де він живе, а по власному вибору. І тільки домова власники і землевласники обов'язково повинні належати до місцевої парафії. (Б. В.)

— Міністри і боротьба з пияцтвом. Міністр внутрішніх справ Маклаков видав циркуляр до губернаторів, начальників областей і градоначальників, в якому вказує на обов'язок поліції брати участь в боротьбі з пияцтвом. Подлямо цей циркуляр: «Государю імператору у Высочайшему рескрипті, даному 30 січня 1914 року на ім'я управителя министерством финансов, благоугодно було вказати, що добробут казни повинен залежати не від зручності духовних та матеріальних сил населення, а від зросту його матеріального добробуту і народної творчої праці, яку не повинно руйнувати пияцтво. Для ліпшого виконання правительством Высочайшої волі, виявленої в названому рескрипті, поліція повинна вжити всіх заходів до боротьби з алкоголізмом в народі і діяльно, в межах, вказаних законом, допомогати урядовим особам й інституціям в їхній боротьбі з пияцтвом».

Повідомляючи про це для належного виконання, висловлюю певну надію, що всі чини підлеглої вам поліції, перейняті почуттям свого службового обов'язку і великої ваги цієї справи, на яку звернено милостиво увагу Царської, будуть неупинно допомагати переведенню в життя на місцях тих урядових заходів, які буде вжито згідно з Высочайшею волею. Певен також, що чини поліції не допустять в цій справі ніяких відомствених непорозуміння. Всі відомства повинні злитись в цій справі в одно ціле, а об'єднання всіх сил Царських для досягнення цієї святої мети негайно забезпечить її успіх».

— На ім'я старших предсідателів і прокурорів судових палат, предсідателів і прокурорів окружних судів і предсідателів з'їздів мирових судів міністр юстиції розіслав такого циркуляра: «Государю Императору благоугодно було у Высочайшему рескрипті, данному 30 січня біжучого року на ім'я управителя министерством финансов, покласти на назване министерство між низкою інших чергових завдань і найбільше піклування про поширення в населенні тверезості, котра є необхідною основою для розвитку духовних сил народу і успішності його користної праці».

Для виконання цього вказаного Монархом волею завдання, а також прийнявши на увагу, що в справі введення ладу в торгівлі спиртними напоями і охорони народної тверезості головною перешкодою завше був потайний продаж напиктів і вироблення алкоголю, правительством заклопотане тепер, між іншим, підшукуванням відповідних засобів до знищення названих явищ. Одним з таких засобів є, безумовно, належна уголовна кара на осіб, що потайно продають або виробляють спиртні напикти, а з окремою негайною вирішення в судових установах справ про вказані вище злочинства. Через це, для забезпечення дійсного переведення в життя Высочайше вказаного першої ваги завдання, прошу п.п. предсідателів і прокурорів судових установ вжити надалі всіх

залежних заходів до негайного розслідування і вирішення справ про незаконний продаж спиртних напиктів і вироблення їх.

(Р. С.)

— Після ювілеїв. Із Оренбурга пишуть, що місцевому громадянству догрожено обійшлись недавній ювілей Гератора тягне до відповідальності членів земської управи—Мамеева і Чернишева—за те, що вони од імені групи земських діячів послали телеграму-привітання „Рус. Вѣдомостямъ“ з приводу 50-літнього ювілею газети. Нічого особливого в телеграмі не було і все ж губернатор звернувся офіційно до предсідателя губерської земської управи з запитанням—по якій праву земці послали цю „протурядову“ телеграму, а потім потяг до відповідальності названих земців „за превышение власти“. Не повезло і місцевому освітківцям ювілей Шевченка Свято було саме звичайне, але губернатор і тут побачив небезпеку для держави і закрив т-во. (Р.)

Державна Дума.

(Вечірнє засідання 19 марта).

Засідання про ленські події.

На засіданні обмірковують урядові пояснення з приводу ленського запитання. Керенський зазначає, що між поясненнями представників уряду з цього приводу помітна значна різниця. Тимашев нічого не перекурчував, тільки промовчав про деякі факти і не пояснював, через що міністерство не могло гірничому інспекторові Тульчинському в боротьбі з „Лензото“, а оверто стало на бік останнього.

Проте у Тимашева одна заслуга: він не перекурчував правди і вивуцтив, очевидно, тільки в тому, що більш вірив представникам „Лензото“, ніж своїм чиновникам. Пояснення ж товариша міністра Золотарева—наважливий і фактичний. Не можна допустити, щоб представники влади могли безкарно й нахабно глумитись над громадською думкою (Родзянко закликає Керенського до порядку).

Пояснення Золотарева—це новий виклик громадській думці і новий доказ, що російська влада, заплочивши очі, просте до подій, яких ніхто не бажає. Коли суди приходять люди, якім треба вимити руки в крові, пролітої там... (Родзянко радить промовчати стримуватися у виразах) тоді ми кажемо: „так було й так буде, поки ці люди мають владу“.

Марков. Ленські простори захопила єврейська атака. На чолі товариства стояв Гінзбург і представники уряду—вихрещені іудеї: Тульчинський і Хитун і товариш прокурора; я забув тільки його прізвище, але теж іудей.

Малиновський. (з місця) Преображенський. (Сміх).

Марков. Один руский—тільки був Трещенков, якого суд, без сумніву, виправдає. Марков радить викинути запитання в кіш для сміття.

Муранов. (с. д.) радить визнати пояснення міністрів за незадовільні і вимагає суду над усіми пославними особами, яких незаконні звинки під час ленської забастовки були доведені.

Чхенелі. Прави у своїх антисемитських погромних виступах...

Вишневецький. (з місця) Він нас ображає,—ми ніяких погромних виступів не робимо.

Чхенелі... Вживаючи образливі вирази по адресі євреїв. Росія—країна багатьох національностей і всі вони мають право на однакове коректне відношення. Герой дня—Золотарев. Ос перед ким плазує вся права частина Думи (шум праворуч).

Предсід. Коновалов закликає Чхенелі до порядку.

Чхенелі. Країна знає винуватих у цій бойні. Пролетаріат починає розуміти, хто його вороги, й вони заплятуть за кров проліту на Лені.

Керенський. Після промови Тимашева можна вважати за виявлене, що все, що казав Марков у третій Думі, а тепер повторять—Золотарев—це цілком і намісним невирні відомості, які подає офіційна особа в офіційній інституції і за які вони підлягають суду.

Засідання закрито.

Життя недержавних націй.

З єврейського життя.

Історія з Hielsvereim'om з новою силою висунула перед євреями питання про культурне будівництво, про ті шляхи, якими воно повинно йти, щоб уникати таких болячих непорозуміння. Висунула і перше всею сплинула увагу їх над тим, що як раз утворило недавній конфлікт,—вад вихованням молоді, майбутніх будівничих національної культури... Якою повинна бути школа для єврейських дітей? Над цим питанням сплину свою увагу орган російських сіоністів „Разсвѣтъ“ і цілком справедливо дійшов до думки, що перше треба вяснити стан сучасної єврейської школи і тільки потім, на підставі дійсних фактів, а не фантазій, будувати проекти майбутнього не тільки бажаного, а й можливого. Вяснення ж можливе лиш анкетно і тому „Разсвѣтъ“ в ч. 11 оповістив анкету. Зміст анкети складається з 10 питань, відповіді на які вяснять саме таке: особливості типів існуючих шкіл (звичайні і аразкові хедери, талмуд-тори і т. ін.), проблеми викладової мови на підставі дійсних вимог життя, взаємні відносини між єврейськими й загально-

портрет Шевченка. Сказав на це, що є такі.

На прощання виявив Макогон, як мені здалось, задоволення, що п'янався тут, в Галичині, з своїм земляком, попросив навіть на пам'ятку візитовий білет та висловив надію, що як би другий раз приїхав до Галичини, то було б кому його „в оборону взяти“. Я захожувався його приїздити.

Згідно з своїми намірами—ознакомлення сь духом господарствующим среди руских Галичанъ (слова о. Митроцького) оберталися депутати думські увесь час серед московфілів. Візит п. Лашкевича у „Просвіту“ був епізодом надпрограмовим і дотикає його особисто.

В суботу по полудні оглядали депутати московфільські інституції—старописію, Народній дім, у вечері були на чаю в студентському тов. „Друг“.

Коли в неділю д. Лашкевич був у „Просвіті“, депутати священники з Макогоном оглядали церкви, між іншим були в церкві св. Юра. По виході з церкви, хтось з публіки кинув до них камінь і кричав „ганьба, зрадники, ренегати“. Не була це ніяка демонстрація, а звичок розпаленої, вражливой окремої людини. Камінь однак нікого не вдарив і „Новое Время“, своїм звичаєм, неправду про це писало. Треба одначе ствердити, що загаль українського населення дуже ворожо був настроений проти тих, хто плував в залі суда Бендасюка і його тов, і коли не було бурхливих, ворожих демонстрацій, то тільки тому, що між депутатами був темний селянин, який не винен, не свідомий, для чого його ужили, та з огляду на д. Лашкевича, як члена партії, котра прихильно ставиться до українського руху.

По полудні в неділю група студентів-московфілів була у В. Лашкевича „на бесідованні“. Як пише московфільський „Голосъ Народъ“, д. Лашкевич „вынестъ пріятное впечатлѣніе отъ разговоровъ съ нашей молодежью, подвѣляючи ея идейность и бодрость“. Того самого дня в „Русскомъ Касмыѣ“, в „Народнімъ Домі“, урядили московфіли для петербурзьких гостей „чайний вечеръ“. Витав їх славновісний „профессоръ“ Онуфрій Гецъ, а на привітання відповідали Макогон і о. Митроцький. За чаєм співали „русскія пѣсни“. В понеділок В. Лашкевич до полудня знов був у суді, прислухувався, як московфіли—свідки й оборонці—звучали над рідною своєю мовою і українським рухом (такий характер має вся розправа), а інші гості оглядали Львів.

По полудні московфіли показували їм свою „Защиту З-млі“,—обшество Качковського і інші товариства. Увечері на честь гостей відбувся в ресторані Лядського московфільський бенкет, при участі всього „русского“ Львова, в числі коло 150 осіб. На пок-как було тут і скілька душ селян, котрих спеціально навчено говорити „на рускомъ языкѣ“, між іншим також православні з с. Лядського. З одним якимсь селянином в випадку здивався у В. Лашкевича. Не знав він, що тут сидить „мазепинець“, а закладаючи трохи по російськи, казав, що українці, то злодії і драби. Давав В. Лашкевичеві підписувати на пам'ятку якусь фотографію і скоро пішов, так що мені нічого не довелося більше почути від „русского крестьянина“ з Знесіння під Львовом, або якоїсь вищої „русской деревни“ в Галичині.

Були тут на бенкеті і жінки підсудних православних батюшок Гудими і Солдовича, уроженки російські. „Привѣтственную рѣчь“ до петербурзьких гостей, від ім. „Народнаго совѣта“, центр. комітета партії Рудкевича, говорила двокат Олексевич, один з оборонців на процесі, відповідав першим на „привѣтствіє“ д. В. Лашкевич, потім говорили а Галичан Марков, Дудкевич, Павенцький, „крестьяне“ Михальчук з Мервця і Старильський з Знесіння, пані Несторович, студенти Гукевич і Застеревъ, Журналіст Бучма, а з гостей о. Рудич, Макогон і матушка Митроцька. Бенкетували, як подавали деякі польські часописи, до ранку, перейшовши з ресторану до якоїсь кав'ярні, так що свій від'їзд мусили відкласти до середі, у вікторок вийхав о 2-й годині по полудні один В. Лашкевич.

На пропозицію московфільського депутата до віденського парламенту Маркова, зібрані на бенкеті послали привітні телеграми до предсідателя російської Державної Думи Родзянкі і до гр. Бобринського. Змісту телеграм не оголошено.

Всі думські послы на пам'ятку свого перебування у Львові фотографувалися, а фотографії ці умістили московфільські часописи.

У вікторок, як згадав уже д. Лашкевич вийхав до Харькова, а священники з Макогоном лишилися ще у Львові і по полудні слухали від жінок підсудних Гудими і Солдовича „історію православля в Галичині за останні два роки“. Видно оповідали вони якось страшно—не знати, чи правдиві—речі, що один з свящ., о. Янубович, як подає „Пр. Русь“, „не міг дослухати до кінця, бо від хвилювання виступили у нього на очах сльози і він вийшов до свого покою“. Того дня ввечером були депутати ще в московфільській читальні ім. Качковського, де до них говорили і вони говорили—скрізь найбільше говорив Макогон, малоросійський крестьянин з державної Русі,—а на другий день, в середу, о 6 годині рано, вийхали до Петербургу. Проводив їх, як і попереднього дня В. Лашкевича, все той же гурток „русского“ народа, але поліція перешкоджала устроювати

овації прощання, не пускала на перон вокзалу.

За час свого перебування у Львові, зробили думські послы візити намістникові Коритовському, президентові міста, митрополитові Шептицькому, російському консулові, всім оборонцям Бендасюка і тов. і деяким львівським „дѣятелямъ“ московфільським. Коритовський передав через слугащого намістництва свої карточки депутатам, а „Пр. Русь“ вигадала, що він особисто їм оддав візит.

Ні з українцями, а ні з поляками думські послы не злибалися і видно не хотіли цього, приїхали до Львова з тим, що їм наговорив у Петербурзі гр. Бобринський та що вчилися в „Новомъ Времени“, а поїхали з тим, що їм у Львові сказали одлодумі Бендасюка; бачили тільки те, що їм показували московфіли.

Можна собі уявити, з якими вражіннями і з якими поглядами на „галицько-русский вопрос“ поїхали депутати до Петербурга, побувавши „на мѣстѣ“.

Але одного вражіння не могли вони не винести з свого побуту у Львові і в суді львівським, що „інквізицій“ треба шукати де инде, а не в Австрії, що в Австрії навіть їм, демонстрантам, дихалось легко, що тут панує свобода і терпимість навіть до нетактовних демонстраційних подорожжів політиків з чужої держави на процес обвинувачуваних в зрадні на користь тої держави. І цьому почуттю не міг не дати вислову п. В. Лашкевич, коли говорив до московфілів на бенкеті.

Як переказує співробітник „Нового Слова“ п. Лашкевич сказав:

Мущу сконстатувати, що лояльність австрійських властей і безмежна свобода, якою ми, гости з Росіи, користуємося тут в Галичині, нас просто осліпила. Я просто не міг зрозуміти, як нам, підданім чужої держави, вільно було прийти до залі суда, де судять людей за злочин державної зради на користь нашої держави. В нас про щось подібне ніхто не смів би навіть мріяти. Коли б в нас суджено людей за злочин державної зради то про це по перше ніхто б не знав і до залі суда ніхто б не мав приступу.

„Прикорпатська Русь“ попрощалась з гостями вступною статєю (ч. 1306, з дня 11 (24) марта), в котрій між інш. пише, що в момент „ожесточенной борьбы за право нашего народа на существованіе, державный русский народъ прислалъ къ намъ своихъ представителей въступуючи, вѣщающихъ намъ лично то, что въ нашихъ страданияхъ в нашей законной борьбѣ мы не одни, что къ нашимъ воплямъ страданій, къ нашимъ рѣдкимъ правдамъ воскликать побѣды чутко прислушивается братское сердце родного намъ державно-русского народа“. „Вѣстунъ“, возвѣстившіе намъ радостную вѣсть, возвращаются на родину, чтобы и тамъ повѣдать радостную вѣсть о томъ, что живъ русский народъ у Карпатъ, что радостно и бодро несеть оныя всѣ испытанія, вѣра, что на послѣднихъ создається прочный фундаментъ торжества русской культуры въ забитомъ и еще недавно забитою угорьскъ русской землі“.

А. Ж.

3 газет та журналі.

Наклеп на Під Шевченкові свята чор-Шевченка. ностотенці, не розбираючи звичайно, вживали всяких заходів, щоб ці свята знищити, а святоточні настрій розбити. Думаючи—власне не думаючи, а запевняючи інших, що Шевченко був юдофобом, подавали чорносотенні газети й деякі уривки з „Кобзаря“, які мали б свідчити, що поет Українці був таким самим людожером, як і вони. Наприклад, „Жизнь Воляни“ (ч. 55) цитує такий уривок з „Видми“:

„Стоїть кута на покутті,
А в зацінку діт;
Наплотила наводила,
Та нема де діти.
Чи то потопити?
Чи то полузити?
Чи жидови на кров продати,
А гроші пропити“.

„Жизнь Воляни“ до цього додає:

А що, панове жиди, чи не правда, Шевченко був би чудовим експертом у справі Юдичькогого?
Цим самим уривком покірствується недавно й „Кієвъ“.

Нагадаємо тільки, що це Вілма приспівує, що вона божевільна і її слова—хворе мариння. Якраз перед цим вона каже до цигана:

А ои,—чи бачиш? На могилі
Очима дула котиня!
Ли до мене: кидю, кидю!
Не вяс, прокляте бісеня,
А то дала б тобі напиться
З моєї чистої криниці...

Це слова божевільної Відми, зведеної паном, а не Шевченка.

Чорносотенці таким чином заявляють про свою солідарність з божевільною людиною, а не українським поетом.

Листи з Москви.

III. Україна в Москві.

Учора я вперше побачив московську українську колонію, зібрану до купи. Це було на виставі „Кобзаря“.

гарне власне помешкання, великий власний хор (мішаний). Коли вистава—то доконче в російських залах купецького „зібрання“, доконче при участі кого-небудь із корифей української опери, при участі кращих артистичних сил. Цей широкий розмах мимоволі звертає на себе увагу свіжої людини.

Чисельність української колонії, судячи на підставі вчорашніх вражіннь, тут дуже велика. Всього на виставі було коло 1000 душ публіки, й більша їх частина мала всі ознаки українського походження. Багато панночок, парубків та людей підстаркуватих в українським убранні. Всюди лунає українська мова, здебільшого цілком чиста. Загальний тон—український.

Чимало було й сторонньої публіки, що з українством не має нічого спільного. Був навіть відомий Шмаков... Про нього мені казали, що він себе називає „запорожцем“ і загалом часто буває на українських вечорах „Кобзаря“—він напевне дав би сто карб.,—так жартома казав один з місцевих українців. Це теж риса чисто-московська. Де-небудь у Києві такий видатний чорносотенець напевне не пішов би на український вечір, коли б навіть йому того хотілося: він побоявся б „скомпромітувати“ себе перед своїми. А тут—нічого, можна.

Перехожу до самої вистави. Почалася вона „Вечорницями“. Хазайкою вечорниць була пані М. А. Шевченко-ва, яка дуже гарно проспівала свою вступну пісню в супроводі бандури; партію останньої артистично виконав В. К. Шевченко, ледве чи не найкращий із сучасних бандуристів-інтелігентів. Помалу сценка почала звільнятися хористами та хористками в бездоганнім українським убранні. Почалися співи й танці, так добре виконані, як тільки того можна бажати від аматорів.

Більше всього я боявся за українську вимову. Був я тут недавно на якійсь етнографічній вечорі, де виконувалися пісні всяких народів. Українська пісня була представлена так убого, слова її вимовлялися так дико, що аж плакати хотілося від образи. А ргіогі я міг думати, що й тепер почую коли не кепську музичну інтерпретацію, то принаймні „московську“ вимову українських слів. Та довелось пригно розчаруватися. За нечисленними винятками і в „Вечорницях“ і далі в „Чорномор'ях“ з опери лунала чиста й прекрасна українська мова, не позбавлена ні одної з своїх природних окрас. За таке бережіння мови впрядки й учасники вистави заслуговують на особливу подяку.

По короткій перерві почалась вистава „Чорномор'я“. У „Вечорницях“ показав себе з найкращого боку хорова маса—тут мали нагоду показати себе окремі артистичні сили. І знову вражіння як найкраще. Вже з першими згукми вступної пісні Марусі (панна Федорова-Прядкина) з опери повияло правдою та ширістю. Прекрасний голос, глибоко продумана інтерпретація, сила експресії. Ділі почали з'являтися Наталя (панна Головченко), Іван (п. Верхуленко) Тупиця (п. Катруць), Ілько (п. Шехуцький), Івга (пані Лопатина) та інші дієві особи, й ніхто з них не вніс найменшого дисонансу в тонкий ансамбль вистави.

Культурнаційною точкою вистави був, звичайно, той момент, коли на сцені з'явився заслужений корифей українського театру П. К. Саксаганський в ролі Кабиді. Уся публіка, як одна душа, привітала славного гостя таким довгим громом оплесків, що на протязі кількох хвилин во сцени не чути було ні слова. Мало не кожна репліка артиста така само покривалася гучними оплесками. Після співочих номерів, звичайно, починались голосні вигукки: „bis“, „ше раз“. Загалом усі зовнішні ознаки успіху були тут у незначній кількості. Почувалося, що публіка знає, любить і шанує своєю великого артиста, не тільки милуючись його високо-художньою грою в даний момент, але й розуміючи його ширше значіння.

По скінченні другого акту відбулося урочисте шанування П. К. Саксаганського. При відселеній завісі виконавці на чолі з представниками „Кобзаря“ дякували коханому гостеві за його участь у виставі. Голова „Кобзаря“ п. Шмигельський звернувся до артиста з коротким привітанням і подав йому почесний винок, перевитий квітками. Публіка стоячи брала жваву участь у цім шануванні.

Третя дія пройшла при такому ж піднесеному настрої як на сцені, так і в залі. Вистава закінчилась новими оваціями П. К. Саксаганському, а також усім учасникам, упорядкикам та керманічам вистави.

Вечір закінчився танцями, але то вже „часть увеселительная“, на якій зупинятися не буду. Вертаючись до загального вражіння від цього вечора, треба признати, що українське життя в Москві виразно закреслене в сучасно-національний колір і користується великою популярністю серед сторонніх кругів місцевого громадянства. Я був тут на кількох національних вечорах (напр., на вірменським), але ніде не бачив, щоб з одного боку, національний характер тих вечорів був так виразно закреслений, а з другого—щоб їх одвідувало так багато елементів „нейтральних“. Ця здатність приваблювати чужих, а разом з тим не губити власного національного обличчя—одна з найбільш характерних рис українського життя в Москві, наскільки я досі міг його пізнати. М. Г.

ними науками, розмір громадської енергії і прояв її в шкільно-педагогічній справі і т. н. І ніби назустріч тим наслідкам, які можуть бути після закінчення і оброблення анкети, в Берліні з легкої руки д. М. Фельдштейна (з Варшави), що не пожував 40 тисяч марок, засновано так званій культурний фонд „Келем“. Гроші з цього фонду мають піти на видання єврейських підручників і спеціального журналу для наукових досліджень єврейської мови і вироблення, на підставі дослідів, певної єврейської наукової термінології.

Прикладом же до того, як євреї взагалі уміють готуватися до майбутнього не забуваючи сучасного, може бути та частина національного фонду, що зветься спеціальною фондом Маслинних дерев. На гроші цього фонду мають садити на відкуплених землях Палестини як маслини, так і інші корисні дерева і ті постійні ро-річні прибутки, які ці дерева даватимуть, цілком повертати на культурні цілі, замінюючи таким чином ті податки, якими живе школа національності державної. Цей фонд зараз уже має 540 тисяч марок чи переводячи гроші на дерева, по 6 марок штука,—90 тисяч дерев!

На теми дня.

Всесвітній.

Був собі колись у Тулі поміщик і авася він—граф Володимир Бобринський.

Обрали цього поміщика депутатом і став в'язати він у Думі—Бобринський-Тулський.

Захотілось Бобринському-Тулському більшої слави і пішов він рятувати за кордоном під'ярмених братів.

Почали вже тоді його величати: граф Бобринський-Тулський-Зарубежно-Під'ярменний. І надало цьому графові поїхати в Прикарпатчину у гості до зарубежних братів. З того часу став зватися він вже—граф Бобринський-Тулський-Зарубежно-Під'ярменний-Прикарпатський.

Мало того було графові і погнався він на процес угорських українців добувати нових титулів і з того часу величався:

Граф Бобринський-Тулський-Зарубежно-Під'ярменний-Прикарпатський і Мармарош Сигетський.

Слава графа почала рости цілими аршинами. Незабаром він іде в Одесу добувати нової. „Русская Рѣчь“ стелить йому вже таку доріжку:

„Православні люди! До нас іде граф В. Бобринський; ім'я графа відоме у всьому світі. Про нього говорять не тільки в російській і австро-угорській пресі. Про нього пишуть в Германії, Франції, в Англії і Італії. Він відомий в Сполучених Штатах Північної Америки і в державах Південної Америки.

Його знають: в Японії, Китаї, в Індії, в Австралії...

Таким чином надалі наш граф носитиме таку тяжку вагу титулів як той султан, до якого колись, кажуть писали закордонці.

Граф Володимир Бобринський Тулський-Зарубежно-Під'ярменно-Прикарпатський і Мармарош Сигетський, Тулський-Французький і Володимир-Пруський, лорд Англійський і сев'ор Італійський, магаралжа Індійський, вілконт Японський і Бобринський-Китайський, обох Америк і всієї Австралії володар великий, князь Одеський і лідер всеросійського національного союзу.

Боже, Боже! Що то—бути всього тільки російський націоналістом.

Меньшиков—не людина.

В тій самій „Русской Рѣчи“ в огляді преси надруковано:

„Меньшиков кусаєть наших сепаратистів за більше м'ясо“.

Досі й справді ходили чутки, що Меньшиков—не людина. Правда, ці чутки пускала переважно „єврейська“ преса, але тепер це ствержує орган одеських союзників і сумніву ніякого не може вже бути:

Меньшиков не людина. Запишемо і надалі будемо це пам'ятати.

Щигли.

Засідання українського наукового т-ва.

На засіданні наукового т-ва 19 го марта Ор І. Левичкий прочитав оповідання про „Орельського пустельника“, взяте з записок київського мітрополита Петра Могилы.

Як відомо, в тих записках є багачко оповідань, що гарно малюють тодішнє життя українське і побут. До таких оповідань належить і прочитане Ор. Левичкий Річка Орель розмежує Полтавщину і Катеринославщину В 1620 роках, коли жив Орельський пустельник, Полтавщина уявляла з себе першій російській лісі та поля, ще не зачеплені людською рукою. В тогочасних записках згадується про те, що в тих лісах водились табунами олені, сарни, дикі кабани, буйволи, медведі та інші звірі і птиці; в річках—сила риби.

Люде, не вважаючи на татарську небезпеку, все ж літом ходили сюди на так звані „уходні промисли“—ловили рибу, звірів, ходили біля бжід, а на зиму повертали знов до-дому. Четверо з таких „уходників“, заблуdivшись в Орельській пустелі і шукаючи шляху, випадково зустрілись з праведним старцем Григорієм. Од нього довідались, що він прожив в Орельській

пущі вже тринадцять років не чуючи людського голосу, а перед тим був ченцем в Межигорському монастирі. Прийшовши до Києво-печерської лаври, вони розповіли браті про Орельського пустельника, котрий, „коли молиться, то стоїть ногами на землі, а в повітрі“ а також повідомили, що примітили дорогу до нього. На весну вже багато людей захотіло побачити праведного мужа і разом з чотирма ухадниками пішли в Орельську пущу.

Але пустельника вже не знайшли. В курні все лежало на тому самому місці, як торік, коли покинув курнін пустельник, показуючи дорогу ухадникам. Він зрозумів, що до нього прийдуть по весні люде і вже не вернувся на старе місце.

Цей нарис належить до серії відомих вже читачам історично-побутових оповідань Ор. Левичкого з українського життя, в котрих він оживляє нашу минувшину і своїм ширим та простим словом викликає в нас почуття звязку з тим давноминулим.

П. Х.

По Україні.

У Києві.

Клуб „Родина“. У суботу, 22 марта, в клубі „Родина“ танцювальна вечірка. Ціни за вхід звичайні.

Пам'ятник Т. Г. Шевченкові. Незабаром має одбутись засідання комітету по будівлі пам'ятника Т. Г. Шевченкові. На засіданні, між иншим будуть розглядати справу про майбутню будівлю пам'ятника.

Автор ухваленого до будівлі проекту пам'ятника Т. Г. Шевченкові, італійський скульптор, Антоніо Шюртіно, повідомив об'єднаний комітет про свій приїзд у Київ 12 априля.

З Владивостока у об'єднаний комітет надійшло 800 карб., які виручено з ювілейного концерту, присвяченого пам'яті поета.

Бюро об'єднаного комітету спростовує обвинувачення пресних газет, які вказували, що закладка пам'ятника Т. Г. Шевченка не могла одбутись в ювілейні дні по вині комітету, який вчасно не подав на легалізацію міністерства внутрішніх справ викопіювану плану г. Києва, а вказівками місця, яке вівів город під пам'ятник.

(„Кієвліанць“ № 54 стаять Сухожурова „Къ Шевченковимъ днямъ“).

Як відомо, в міністерство, окрім плану треба переслати проект пам'ятника, а його було ухвалено тільки 8 февраля. Громадянство сподівалося, що закладання пам'ятника Шевченкові можуть бути виконані і без цих формальностей. Комітет же не мав таких надій, бо був певний, що закладання без виконання формальностей не можуть дозволити. І дійсно, міністерство внутрішніх справ повідомило п. київського губернатора, що закладання не можуть одбутись без присилки проекту і плану.

Віагуки Шевченкового ювілею. Вчора випущено з участі всіх арештованих підчас Шевченкового ювілею студентів і курісток, які одсиділи три тижні наложеної на них кари.

Помічник завідувача київського губ. жандарм. управління, під. Іванов, закінчив своє розслідування про демонстрації, що були у Києві 25 і 26 февр. Доклад про наслідки розслідування послано в Петербург. Допитано було чинів поліції, членів „Дуглахового Орла“ і інших союзників, але їх посвідчення нічого нового не дали. Заяви „Нового Времени“ і газ. „Дуглавлый Орель“ не підтвердились. Цікаво, що в своїй посвідченні „дуглавлі“ спростовують самих себе, кажучи, що червоних прапорів з написами: „Геть Росію, нехай живе Україна“ не було.

Привітання од Ф. Волховського. Наша редакція одержала од Ф. Волховського, відомого емігранта, приятеля М. Драгоманова і С. Кравичинського, листа українською мовою, в якому він витав своїх земляків з Шевченковим святом.

В університеті. 23 марта о 1 годня в XIV аудиторії прив-доп. М. І. Мітіліно буде обороняти свою магістерську дисертацію на тему „Право застройки“; опонентами назначено: проф. В. І. Сінайського і проф. М. М. Каткова.

Університетська бібліотека. Бібліотека університету св. Володимира на протязі 1913 року знов купила 3,639 номерів, або 8,518 примірників. На 1 января 1914 р. в університетській бібліотечі було 118,270 номерів, або 253,953 примірники.

Разом з студентським відділом всього в бібліотечі є 278,425 примірників. В априлі мають почати будувлю спеціального дому для бібліотеки.

Перша городська аптека. Київське городське управління одкриває в юні місяці першу гос. аптеку на Житньому базарі. Досі город не міг боротись з дорожньою ліків у приватних аптеках. Всього приватних аптек у Києві—39.

Вищий інститут садівництва. В помешканню київської губ. земської управи 15 і 17 марта одбулась нарада в справі першої у Росії вищої школи садівництва. Головою наради був Н. С. Грабарь. Народа остаточно висловилась за заснування цієї школи. Інститут вирішено будувати у Києві.

Нові товариства. Вчора в домі п. київського губернатора штальмейстера Н. І. Суковкина одбулось засідання київського губернского по справам т-ва товариства присутствія. На засіданню обговорювалось 30 питань. Приданню зареєструвало статуту кількандцяти нових товариств; між ин-

шим „Общества монархистов в Києві“ і закрило клуби: „комерсантів“ і „парусників“.

На користь неземних студентів. В неділю 23 марта в кулецькому зібранню проф. О. О. Ейхельман вноржає на користь товариства негайної допомоги учням вищих шкіл симфоничний концерт.

Розслідування. По справі про те, що городські побиди на Думській площі інж. Гинейка і Лізогуба зроблено слідство 3-х городських мають увільнити і віддати під суд.

Вісті з краю.

Відгуки Шевченківських свят.

Заборона. На неділю, 16 марта, Катеринославська „Просвіта“ призначила літературну вечірку з докладом про Шевченку. Поліцейстер без всяких поспеньєвечірку заборонив.

(Власн. кор.).

Шевченківський вечір не відбудеться. Вечір в пам'яті Т. Шевченка, який мала впорядити полтавська городська дума 25 марта, через незалежні обставини, не відбудеться. Гроші за квитки, взяті заздалегідь,—повернуто.

Закрито комітет. Катеринославський губернатор закрав Шевченківський комітет, бо, мовляв, Шевченківські свята скінчились і комітетові нема чого робити, хоч комітет ще не закінчив своєї роботи.

(Власн. кор.).

Діяльність адміністрації.

Утиски. До редакції надійшов лист, в якому передплатник-слухач учительської семінарії прохає змінити негайно адресу, по якій надсилається „Рада“, або, коли це неможливо, то зовсім припинити висилку газети, бо йому поставлено умови, або ариктиє „Ради“, або в двадцять чотири години забиратись з школи.

Заборона. В с. Глушківцях на Поділлі губернатор заборонив українські вистави. Готували: „Назара Столоду“, Т. Шевченка, „Бувальщину“, „Наталку Полтавку“ і „По ревізії“.

(Власн. кор.).

Шкільні справи.

Педагогічні курси. З дозволу міністерства народної освіти в цьому році при волонімір-волинській вищій початковій школі заснується двохрічний педагогічний курс для підготовки народних вчителів. На содержанию курсів, починаючи з 1 юля цього року, асигновано 4,000 карб. на рік, в тому числі місцеве земство асигнувало 2,938 карб.

Нові школи. В 1915 р. в Охтирці одкривається реальна гімназія і жіноча ремісничя школа. На будівлю нових шкіл уряд дає городові грошову допомогу.

(Власн. кор.).

Церковні школи на Чернівчині. На Чернівчині церковних шкіл в 1912 році було 773; з них шкіл грамоти—158, однокласових—598, двохкласових—9, церковно-учительських—7 і одна школа для дорослих. Всього учнів в цих школах—87,262 душ. Витрачає духовне відомство на ці школи 98,567 карб.

По городах та землях.

Археологічна комісія. Цими днями до Кременчука вїздить Імператорська археологічна комісія на чолі з гр. Бобринським для ознайомлення з справою ведення розкопок на березі Дніпра, де знайдено гармати.

Земські податки. На Волині площа земель та лісів, що підлягають земельному оподаткуванню, 5,795 742 десятини. В середньому на одну десятину припадає губернських земських податків по рахунку на 1914 рік 18,8 коп., а торік припадало 19,88 коп.

(Власн. кор.).

Всякі звістки.

Проти судів. З нового року на Волині заведено нові волосні суди. Місцеві чорносотенці дуже лихво придивляються до складу нових судів—чи в них попали союзники чи ні. Коли між членами та кандидатами судів союзників нема, вони ведуть проти них агітацію, кепкують з них, кепкують навіть з призви. В шумській волості за секретаря волосного суду вбрано чоловіка, котрого привіщє Сміх. Союзники й почали кепкувати в чорносотенській газеті „Ж. В.“, що от, мовляв, і судитимуть на сміх.

(Власн. кор.).

Скіль а витпото. На Катеринославщині в 1913 році продано горілки на 27,077,277 карб.,—6 льше проти 1912 року на 201,049 відер, на суму 1.762,292 карб. Найбільше випито горілки в бахмутському та славянськесерському повітах. За январь та февраль 1914 року вже продано горілки 498,618 відер на суму 482,523 карб.

Курси. В селі Плоському, ровенського повіту, одбулись сільсько-господарські курси, улаштовані земством для селян-хлборобів. Селяне курсами були незадоволені через те, що там читали лекції про те, як обробляти землю, а вони сиділи вшином: чи будуть давати селянам землю.

(Власн. кор.).

Кооперація на Волині. До 15 октября 1913 року на Волині було кредитових товариств 287, позичково-ощадних 65, а всіх—352. В порівнянні з минулим роком товариств більше на 52. Споживчих товариств на Волині значно менше—до 1 ноября 1913 року їх було 236. Сільсько-господарських товариств майже нема зовсім. Молоднарських спілок є 15 і незабаром мають заснувати ще 11.

(Власн. кор.).

Позичково-ощадне т-во. Цими днями відбулись збори членів чернівецького позичково-ощадного товариства, на яких, між иншим, було розглянуто справоздання за минулий рік. Тепер в

т-ві налічується усього 1,573 члени, з котрих торік прийнято в т-во 234 души. Позик за весь 1913 рік видано 114,481 карб. Чистого прибутку товариство мало 457 карб. 77 коп.; з цього прибутку зібрання пожертвувало 50 карб. на допомогу постраждавшим від урагану на півдні Росії.

(Власн. кор.).

Нове с.ч. т-во. В м. Широкому на Херсонщині заснувалось сільсько-господарське товариство. Для зразкового поля т-во заарендувало землю.

(Власн. кор.).

Галичина.

Справа Бендасюна.

Цікаве посвідчення дає шинкарь Нагорняк про те, як перейшло в с. Залуччі на православ'я 1800 душ.

Люде були незадоволені місцевими уніятськими „пароходами“, котрі „дуже в'їдали на народ“. Свідкові напр., „парох“ не хотів хрестити дитини, коли не заплатити грошей та не принесе курки.

Ініціативи Буковинського д-ра Геровського поїхало їх троє в Росію клопотатись про православного священика.

Приїхав спершу в Залуччя кандидат адвокатури з Черновців д-р Іван Горобець, родом теж з їхнього села і вкупі з ним подалися просто до Петербургу, не заїмаючи в Київ та По-чав.

Там були у мітрополита, який розспитувався скільки єсть православних в Залуччі, побілявши написати про них листа до чернівецького православного мітрополита на Буковині і дав гроші на подорож назад, додому. Далі ходили „длуквати“ до гр. Бобринського.

За що дякувати? питається предсідателя.

Д-р Горобець сказав: ходім подякуєм, бо то великий чоловік.

Чи й ви дякувати?

Я ні, лише д-р Горобець.

Як же він дякував?

Я не знаю, бо говорили мовою, якої я не розумію.

Коли приїхали в Росію, стали говорити, що незабаром будуть мати православного священика. І справді прибув в Росію о. Гудима і почав правити в одній хаті службу. Люде збігалися і дивились як на „кумедю“. По кількох отже тижнях о. Гудима заприсягнув всіх православних. Церкву перенесено до іншої хати, де о. Гудима править кілька разів, аж поки „старосте“, повітова влада, не заборонила. Хто зплатив о. Гудимі, свідок не знає. З прибутків од парафіян він не міг жити, але чи доставав гроші в Росію, цього не знає.

Шевченкове свято в народній школі.

В с. Чижикові ювілей Шевченка святкувала народна школа. Дітвора зібралась в читальні і тут з увагою вислухала оповідання учителя про молодий вік Шевченка. Потім проспівали скільки пісень і розійшлись в поважному настрої.

Україні в міністерствах. „Resid. Kott.“ подає звістки, що буде затвержено в різних міністерствах шістьох вищих чиновників українців, з чого припаде на міністерство юстиції—2.

„Glos Narodu“ і „Slowo Polske“ на що чутку виявляють незадоволення.

В наших товариствах.

Ювілей Т. Г. Шевченка в перещенинській „Просвіті“.

Як в свій час повідомлялося в „Раді“, перещенинській „просвіті“не ще зарані почали обмірковувати, як би стоїтні роковини народження свого національного Генія відзначити як найкраще. Говорили і за театральну виставу з рефератом про творчість Т. Г. Шевченка, і за концертну вечірку, і за панахиду і навіть за насадження на власному ґрунті садка імени Поета.

Але... чим ближче підходив час здійснення цих мрій, тим, як всім відомо, атмосфера коло Шевченкового свята тяжчала і не могла вона не вплинути на наших „просвітян“, ще молодих в національній праці і тому непевних. Пішли чутки про заборони святкування ювілею в різних місцях, про переслідування.

Це серед них викликало почуття небезпеки, чекання трусів, арештів. Почалось хвилювання, яке в менш свідомих і більш боязких громадянах перейшло в бажання якось одгородити себе від „Просвіти“, вийти з числа членів її. Про щире об'єднання, потрібне взагалі для громадських виступів, а тим паче для святкування Великого Ювілею не могло бути й мови.

Рішили обмежитись 26 лютого панахидою, а вечірку одкласти надалі, коли морок трохи розвіється. І справді—мало не всі зібрались до церкви. Все приготували до панахиди. Свічки посвітили...

Звичайно буває, що батьоща без всяких попереджень виходе з вістаря і починає служити, але тепер сталось „незвичайно“... Замість „возгласів“ батьоща питає: „Це ви по Шевченкові? Що-ж, моліться моліться... А я без дозволу архирея панахиди служити не буду!“ Сперечатись ніяк було... і „просвітян“ розійшлись тільки в думці по-мянувши Великого Студника за долю України „не алим тихим словом“...

Другого дня архирейові про випадок подали телеграму, а хліб, що був приготовлений для панахиди, це-б то—„Тарасів хліб“... роздали школярам, що

За кордоном.

Біля справи Рошети в Франції.

В боротьбі між сучасним радикальним урядом Думерга і опозицією з прихильників б-м. правої республіканської концентрації на якийсь час центральним пунктом зробилась справа Рошети. Маючи цю справу про запас, опозиція вела кампанію проти найзначнішої фігури в кабінеті Думерга, проти міністра фінансів Кайо і нарешті добилося призначення парламентської слідчої комісії в цій справі.

Тепер в цій комісії під предсідательством відомого соціаліста Жореса відбуваються палкі дебати. Соціаліст Певлеве нападає на тих членів комісії, котрі вимагають суворой кари:

— Ви хочете воскресити гильотину!

— А ви хочете пустити в діло губку,—відповідає Лефевт, прихильник Бріяна та Барту.

Роліст Делаже, з ініціативи котрого відволено справу Рошета заявив свій протест з приводу того, що комісія хоче затерти справу. Націоналіст Бети вийшов зовсім з комісії.

Але кінсь-кінсьем радикал-соціалісти добились таки більш м'якої редакції протоколу слідчої комісії—і перша фраза в ньому говорить:

— Доведено, що Моніс (один з міністрів кабінету Думерга) з доручення Кайо передав генеральному прокуророві побажання одстрочки справи Рошета.

Проти цього слова „побажання“ протестували представники опозиції, настаючи щоб воно було замінено словом „наказ“. Жоресу довелось заявляти, що він в таким разі зречеться предсідательства. І от маємо телеграму, яка повідомляє, що слідча комісія висловила за догану особам, заплутаним в справу Рошета. Але не тільки Монісу та Кайо за втручання в судові справи, а й лідеру опозиції Бріяну за те, що втай якийсь потрібний документ.

Взагалі кабінет Думерга не думає без бою здавати позиції. І першу атаку опозиції в парламентських дебатах про прогресивний податок вже одбив з таким успіхом, що парламентська ліва урядова йому овацію.

Крім того часткові вибори в сенат, на які дивляться парламентарії, як на показник громадських настроїв, дали до департаменту Сени радикала і радикал-соціаліста, тоб то як раз представників тих партій які мали бути найбільш скомпромітовані справою Рошети—Кайо.

До конституційного кризи в Швеції.

Росподались нові вибори до риксдагу, які мають виявити до чого більше схилиться людиність Швеції—чи до імлітаризму, який підтримує король, чи до боротьби з імлітаризмом, яку розпочало міністерство Стаафа.

Ось результати виборів у одному з округів Стокгольму.

Прихильники державної оборони достали 6 тисяч голосів, прихильники Стаафа 3 1/2 т., соціалісти 11 т.

В 1911 році в тому ж самому окрузі голоси розбилися так: умірювані 3 т., ліберали 4 т., соціалісти 9 т.

Партія державної оборони значить має начето крашій шанси ніж партія Стаафе.

Анархія в Албанії.

В новому князівстві не вважаючи на те, що воно вже здається роздубо до собі в особі принія Видя певний уряд, анархія не зменшується, а навпаки збільшується.

Гуртові ціни всім!!!

наючи на меті ознайомити публіку і збільшити збуток ми рішимо знову значно знизити ціни на грамофони і патефони і тепер наші ціни безумовно дешевші ніж в інших місцях.

Торговий дім Полякинін С-ва

КИЇВ, 52 ХРЕЩАТИК 52 (червоні вивіски). Одділи: в ОДЕСІ, ХАРЬКОВІ й ХЕРСОНІ

3,000 ГРАМОФОНІВ ТА ПАТЕФОНІВ

кращих закордонних фабрик. Продаються по таним дешевим цінам:

Table with 2 columns: Price and Quantity. Includes items like 'Всімнадцять рубльові', 'Двадцять п'яти', 'Тридцять', 'Сорока', 'П'ятидесяти'.

Ціни по-за конкуренцією. Допускається велика розстрочка платіж. Величезний та найрізноманітніший вибір пластинок від 60 коп. Продаються з великою знижкою: піаніно, гітари, мандоліни, балайки, гармоні, скрипки і ин. муз стр.

ку з цими подіями, на фабриці „Проводник“ почалась забастовка.

Присуд в справі вимеровців.

ПЕТЕРБУРГ, 20. Левина, Прусака, Круберга і Бакрлілова присуджено на заслання. Смирнова і Дмитрієва в кріпості—першого на рік, другого — на два; ім зароховано 8 місяців, що вже висиділи. Кловосовського виправдано.

Газетна монополія. ПЕТЕРБУРГ, 20. Московські монархисти просять Пуришкевича виготовити законопроект про урядову монополію газет, журналів і шкільних підручників.

Ціркуляр Кассо. ПЕТЕРБУРГ, 20. Міністр Кассо розіслав ціркуляра, в якому повідомляючи, що він довідався, що депутати збирають потрібні їм для Думських запитань матеріали по школах, наказує: ніяких відомостей депутатам не давати, а ті відомості, що вже видано, подати також негайно й міністерству.

Сретини. ПЕТЕРБУРГ, 20. В салоні графині Ігнат'євої єпископ Никон зробив доклад про молитву за сретини і самогубств. Єпископ дуже різко висловився про Льва Толстого і Шевченка.

Похід проти німців. ПЕТЕРБУРГ, 20. „Нов. Вр.“ відкрило похід проти німців колоністів Півд.-Західн. краю. Газета вважає злочинством те, що росіяні переселяються в Америку, а німці — в Росію.

Про забороны вистав. ПЕТЕРБУРГ, 20. Митрополит Макарий вимагає забороны великим постом усяких розваг. Митрополит піддержує Григорія Распутін. Кажуть, що синод зговеться з цєю думкою і розваги буде забороно.

Недуга депутата Кошіних. ОДЕСА, 20. Депутата від Херсону Кошіна одвезено в лікарню для божевильних.

Самоуправління в Польщі. ПЕТЕРБУРГ, 20. По културним відомостям, питання про городське самоуправління в Польщі буде поставлено в Думі на чергове обговорювання на тім тижні.

ЗА КОРДОНОМ. Австрійські делегати. ВІДЕНЬ, 20. Засідання австрійських делегатів почнуться 27 апр.

Забастовка в Італії. РИМ, 20. Газета „Tribuna“ повідомляє, що залізничним інспекторам вручено запечатані пакети, в яких наказано про мілітаризацію доріг під час можливої забастовки.

Опоздачування капіталу. ПАРИЖ, 20. Палата депутатів більшістю 400 голосів проти 70 ухвалила бюджет, постановивши внести в нього додаткову податок на прибутки від капіталу.

Маніфестації в Парижі. ПАРИЖ, 20. Підчас бенкету упорядженого республіканцями-соціалістами в честь Бріана, він сказав промову, в якій виклав програму партії. Соціаліст об'єднаних соціалістів організували ворожу маніфестацію, свистіли і хотіли вломитись на бенкет.

Поліція не допустила маніфестантів. Підчас розривів арештовано 6 душ, 1 поліцейського ранено.

Авіаційні катастрофи. РЕЙМС, 20. Брат відомого авіатора Ведрина вваж і розбився на смерть підчас спробного літання на панцирному аероплані.

ШАЛОН-на-МАРНІ, 20. Авіатор Тостоло, літаючи з пасажиром, впа. Обидва розбилися на смерть. Апарат агорів.

Розрухи в Епірі. ВІДЕНЬ, 20. Тут ширяться чулки про те, що Греція готує меморандум державам про те, що з евакуацією Епіра прийдеється пождати, бо там не припиняються розрухи й досі.

Література, наука, умілість і техніка.

В Казані вийшов з друку 1-ий том великої праці Н. В. Харламовича „Малоросійське війня на великоросійській церковній землі“, в XXIV+LXVI+878 сторінок (ш. 7 карб.). Вся праця має склади три великих томів і обговорити докладно церковні стосунки Москви з Україною з середни XVI ст. до вкіння XVIII-го в такому порядку: викладу: 1-й том знайомить з усіми типами церковних діячів, що переходили з України в Москву з їх типовими представниками (Степан Яворський, Дмитро Ростовський), 2-й том має знайомити працю цих виходців в Москві з формального боку (проповідництва, вчителство, поповство і т. и.), 3-й том — впливи, які, на думку автора, українці зробили на церковні і взагалі культурні життя Москви.

Чорноморські Німеччина. Сергій Павленко. Чи бути Чорноморській Німеччиною? Видання автора. Золотоноша. 1913 р. стор. 102. Ціна 50 к. Сергій Шелухин. Член Одеського Ок-

ружного Суда. Закон 14-го іюня 1910. і послання - соборники (колоністи). Одеса. 1913 г. 32 стр. Ціна 40 к.

Дві книжки, д. Павленка і д. Шелухина, заголовок яких ми виписали вище, торкаються одного й того ж питання про німецькі колонії на Чорноморському побережжі. Книжки написані на підставі дуже цікавого і досить багатого матеріалу, як юридичного, так і економічного. Вони мають показати, що німці все більше і більше захоплюють Чорноморське побережжя, що в цьому їм помагає хибне тлумачення закону. Німців поставлено в краще становище ніж тубольців-українців. Становище не можуть вести з німцями боротьби на економічному ґрунті, а повинні шукати частя десь в далеких краях. Німці ж, користуючись підмогою, яку дає їм хибне тлумачення закону, маючи у себе великі земельні фонди і капітали, все більше і більше скуповують землі і вигнають селян з їх старих осель. Обидві книжки, як видно вже з цього, торкаються дуже інтересних і значних в суспільному житті питань. З приводу цього ми хочемо трохи ближче познайомити читачів „Ради“ з змістом книг д. Павленка і д. Шелухина, ніж це можливо в короткій рецензії. Кажемо тільки наперед, що ми не маємо на меті вичерпати їх зміст. Ми хочемо тільки зацікавити читачів, щоб порадити тим з них, хто хотів би докладніше познайомитись з поглядами наших авторів і обґрунтуванням їх, звернутись до самих книжок.

Німецька колонізація в Росії починається маніфестом 4 декабря 1762 р. розвинутим і доповненим маніфестом 22 іюня 1763 р. Німцям разом з усіма іншими чужинцями дозволено було „прибути в Росію, вибрати собі дурно, без грошей, землю й оселитись колоніями там, де хто хоче, і вказано було, як краще й ширше їхати“. Чужоземцям дано було багато усяких пільг. Дано було й грошові заповідки. Колоністів увільняли від тяжкої рекрутської повинності навки. Ця пільга була однією тільки в 1874 р., коли видано було загальну воєнну повинність. Наскільки не жаліли на колоністів грошей, можна бачити з того, що на першу партію німців-колоністів було витрачено до 5 міль. казенних грошей. Пільги німцям-колоністам не зменшували пізніше. Навпаки: їх значно збільшили (С. Павленко, стор. 52 і далі, С. Шелухин, ст. 14—15).

Першими поселенцями з чужоземців на українській землі були, однак, не німці, а слов'яне. З них склались в теперішньому еясаветградському повіті новосербські полки. Першу ж німецьку колонію заснували в 1787 р. під Єлисаветом зайдз з Прусії. Ця колонія звалась Альт-Давид. До початку XIX ст. німецька колонізація на півдні розвивалась досить тихо і під опікою уряду. Але з XIX ст. самі німці звертаються до уряду з проханям дозволити їм колонізувати Новоросію і заповідські землі, особливо ж Чорноморське Побережжя і Одеський повіт. З цього часу німецька колонізація починає розвиватись дуже швидко. Після 1804 р. в одному одеському повіті було засновано 31 німецьку колонію. Колоніям в Херсонщині було одведено 185,963 дес. землі, а в одній на Одеський повіт припадо 129,353 дес. „Німці, каже д. Павленко, хмарою посунули на українські землі“, так що з 1810 р. уряд повинен був обмежити їхнє переселення. З 1819 р. до 1843 р. засновано було на казенних землях в Херсонщині тільки 6 німецьких колоній. Після цього року казенних земель німцям більше дурно вже не роздавали. 4 червня 1871 р. було видано новий закон, який і досі має силу що до німців колоністів.

В житті німців-колоністів за останні роки настало багато змін, хоч колоністи взагалі дуже консервативні. Мавши по 60 десятин наділу там, де вони селяне одержали тільки од 3 до 5 десятин з половиною, німці стали зразу на твердий економічний ґрунт. Д. Павленко малює їх економічне життя і приходять до висновку, що німці внесли і вносять дуже мало в культуру Херсонщини і українського народу, бо вони й досі тримаються особно. Відомості, що їх подає д. Павленко про економічний стан німців, дуже інтересні. С. Павленко сам бачив німецькі колонії і його враження досить цікаві. Що до моральної характеристики німців-колоністів, то, на жаль, вона не обґрунтована. Д-ій Павленко наприклад каже: „німці страшенно жадні на гроші. Через те у них багато всяких мошенств. Німецькою жадністю до грошей дуже користуються всякі жулики, що добре награвують їх продажом ніби то золотих клядів, ніби то золотого піску, ніби то фальшивих грошей і т. д.“ (стор. 87). Не знаємо,

на якій підставі д. Павленко робить таку характеристику? Чи єсть же статистика, яка б підкріпила її? Взагалі такі загальні характеристики дуже шкодливі для правдивого пізнання суспільних груп. Вони затемнюють дійсність і треба б їх берігтись.

Книжка д. Шелухина відрізняється від книжки д. Павленка тим, що остання має більш публіцистичний характер. Книжка ж д. Шелухина — це дуже цінна з юридичного боку розвідка, що піднімає питання великої ваги.

Шелухин, досліджуючи закони, які торкаються німців-колоністів, приходять до висновку, що німців колоністів не можна з юридичного боку порівняти до селян. Колоністи мають свій закон, виданий 4 іюня 1871 р., який і визначає їх стан з юридичного боку. Виходячи з цього погляду, д. Шелухин дуже ґрунтовно доводить, що пільги, які даються крест'янам, не можна поширювати й на колоністів. Закон 14 іюня 1910 р. колоністів не може торкатись. На практиці ж толкують і приміняють цей закон інакше. Такий погляд веде тільки до інтенсивнішого скуповування земель німцями і до обезземлення і виселення українського селянства. Німці зараз, коли і в Херсонщині всього 130 тисяч душ, мають в своїх руках пів третину усіх годящих земель на Херсонщині. Маючи у себе так звані „овчарні капітали“, це б то гроші за аренду пасовищ, на яких пасуться вівці (ці землі німці одержали із казенних дач), німці тратають їх виключно на будівляння землі. С. Шелухин, яко члену суда, доводило мати в своїх руках духовний колоніст Шренка. Із цієї духовності видно, що в гор. Корнталі в Германії існує якась ка са для купівлі маєтків і пій касі Шренк і одписав 1800 марок. Одним словом, коли діло торкається купівлі землі, то німці бувають головними конкурентами з селянами, хоч на по мій останній приходять крест'янський банок. Ось де-які цікаві відомості, що їх подає д. Шелухин. В 1903 р. німці купили в Херсонщині 15,009 десятин, в 1904—34,003 дес., а селяне в 1903 році—5,877 десятин і в 1904 році—11,819 дес. За п'ятиліття з 1901 до 1905 р. німці купили 62,619 десятин, селяне—53,796 дес. В останні роки, однак, коли крест'янський банок і землеустроїт. комісії зробили великі закупки земель і стали ліквідувати цей земельний фонд, рівновага потягнула на бік селян, але сума купівлі землі німцями все ж дуже велика. В 1909 р. німці купили 16980 дес., в 1910 р.—17046 дес., в 1911 р.—22,463 дес., а селяне— в 1909 р.—50,217 дес., в 1910 р.—82,036 дес. і в 1911 р.—36,036 дес.

Такий інтересний зміст книжок д. Павленка і Шелухина. Ми не могли, звичайно, вичерпати їх змісту. Наша мета була тільки звернути на них увагу читачів.

Мик. Василенко.

Театр і музика.

Театр Троїчного народнього дому. Сьогодні група фон-Мевеса ставить у друге траг. Софокла — „Царь Эдип“. Перша вистава трагедії пройшла з гарним успіхом.

Дописи.

(Од власних кореспондентів).

ХАРБИН. Шевченкове свято. Століття народження нашого поета одсвятковано в Харбині єдиною „Українським клубом“, вечіркою, упорядкованою 25 февраля в залі „Коммерческого Собрания“.

„Слово“, дві живі картини, хорівий спів „Заповіту“ й „Зийшов місяць“, скільки декламацій з творів Шевченка, а далі „Невольник“—були програмою святкування, на яку сприміся клуб.

По сцені „вечір“ пройшов добре, а по насі замисль прибутку, що мав піти на пам'ятник Шевченкові, дав дефіцит.

Харбинська преса згадала Шевченка тим, що в самий день ювілея „Харбинський День“ помістив на першому місці дві гарні статті, а на другий день—свою „передовицю“ та „Новая Жизнь“ згодом прихильно відгукувалися теж передовою статією.

НОВОЧЕРКАСЬК. Шевченкове свято. У неділю, 2 марта, в народній читальні відбулось ювілейне свято на спомин столітніх роковин народження Шевченка.

Аудиторія була переповнена народом. Вечір розпочев вступним словом пр. пов. Петровський, що в яскравих фарбах намалював величину постать народнього страдника, борця за кращу будучину, генія слова, що показав усьому світові красу і міць духа свого занедбаного народа.

Слова знаходили живий відгук в сернях слухачів і родили почуття великої пошани до апостола права.

Почимь пам'ять Великого поета, незримий тьньо витаючого среди нас,— так казав промовець і всі, як один, встали, і в урочисто-сумній настрої, схилили голови перед його тьньою...

Стоячи слушали сумний спів „Заповіту“ і тепло приймали всіх виконавців. Скінчилось свято „Прометеем“ та „Закувала“...

Жертви на пам'ятник Т. Шевченкові.

Перечислені особи жертвують на пам'ятник частину тих видатків, що мали піти на участь у Шевченкових святах.

Нас прохають надрукувати список жертвodawців на пам'ятник Т. Г. Шевченкові в Києві.

Гроші зібрано в Служку по підписному листу Полтавської губерньської земської управи від 16 октября 1913 р. за № 1322.

С. Самсонов—50 к., П. Таурин—1 р., З. Денисов—50 к., М. Соломак—50 к., П. Кладницький—20 к., П. Зон—20 к., В. Пшико—50 к., Д. Яринич—5 к., Я. Соловейчик—55 к., Ст. Шантарь—15 к., М. Рубинштейн—30 к., В. Плябаский—20 к., Н. Шило—1 р., В. Барановський—50 к., С. Купріянов—1 р., Ал. Барановський—50 к., Разом—12 р. 60 к.

Гроші послані в Полтавську губерньську земську управу 14 марта 1914 року. Квитанція Служкої контори за № 1001.

Жертви зібрані д. Ф. Крижановським по підп. л. № 8689 на пам'ятник Шевченкові: Крижановський—1 р., Радзівський—50 к., Шевченко—15 к., Служевський—50 к., Аврамченко—50 к., Яковлев—1 р., Рибинський—50 к., Ольшановський—15 к., П. Кузь—15 к., П. Винник—15 к., І. Петраш—15 к., С. Петренко—50 к., Ф. Ткач—15 к., А. Зайкин—15 к., С. Рубинченко—10 к., А. Степаненко—25 к., Кимгиря І.—25 к., А. Малаш—20 к., М. Тузьнин—20 к., І. Шедель—25 к., П. Худь—20 к., М. Вубльенко—25 к., Н. Романовський—1 р., Л. Тамарин—50 к., А. Ільїнський—1 р., Безмяний—1 р., Бухевич—50 к., І. Зенгер—50 к., Круковський—50 к., Луговський—50 к., Аненберг—50 к., Михайлин—50 к., С. Гольденвейзер—5 р., М. Кушин—5 р., Міаковський—1 р., Цейтлин—1 р., Либман—30 к., Дессен—50 к., Седук Скорина—50 к., NN—1 р., Деліниченко—1 р., Барвинський—20 к., Кордонський—10 к., Моравський—35 к., Біленський—1 р., Добров—2 руб., Грецько—50 к., Вишневський—50 коп., Хватовкер—50 к., В. Грабовський—50 к., И. Стілюгі—50 к., В. Анагорський—1 р., П. Рудницький—5 р., Я. Жалковер—50 к., В. Шульборський—60 к., І. Мельников—50 к., А. Долгов—1 р., Т. Загурський—1 р., М. Родерер—50 к., Шлянг—1 р., В. Кноль—50 к., Г. Шулевіч—50 к., Шевченко—30 к., Фодоровський—50 к., Журавський—50 к., Цирис—1 р., Разом—49 руб. 40 к.

По спискові Софії Крעותені: Г. Беаугла—1 р. 50 к., Г. Красицька—60 коп., С. Крעותнива—1 руб., Ф. Красицький—1 руб., Г. Крעותнива—10 коп., Т. Крעותнива—5 к., О. Караванова—5 к., Я. Красицька—10 к., Б. Красицький—10 к., П. Красицький—10 к., М. Дядченко—10 к., М. Сидоренко—20 к., Г. Крעותень—10 к., Л. Крעותень—20 к., П. Крעותень—10 к., Паул. Крעותень—10 к., Г. Левенко—10 к., Л. Караван—20 к., О. Каравалева—20 к., Бойкова—15 к.

Листування редакції.

А. Роронцо. Незабаром одержите, — ми вже передали листи. Перелдл. № 2506. 1) СПБ. Главное управление по делам печати. 2) Можна. 3) В двух примірниках і при проханні 2 марки по 75 коп.

Справочний одділ.

Календарні відомості. П'ятниця, 21-го марта. Великий ніст. Св. сповід. Іакова, єп. Фома, патр. костянтинопольський, Кирила, єп. катанського. Катол. Бенедикта ап. Схід сонця в 5 год. 34 хв, захід сонця в 6 год. 34 хв.

Редактор В. Яновський. Видавець С. Чиналенко.

Оповіді.

Спеціальна ЛЕЧЕБНИЦЯ Д-РА ГОЛЬДБЕРГА

Прані (сиф.), венерич., кожн. хвороби і першою половиною розстройства. Порада 50 коп. Михайлівська вул. 16. Од 9-2 дня, а 5-9 веч.

Д-р Черняк В. Якимович, 61 Прийм. 9—12 г. 5—9, жінок 1—2. Прані (сиф.) вен. мочеполов. роет. Водолечебниця, Тел. 40-01.

Зубний лікар Д. Д. Цигура приймає від 9 г. р. до 2 і від 3 г. до 6. Нестерівська, 36.

Готель „Україна“ в найми видає КИМ-НАТІ по міс. на добу цісарого. Бульв-Кудр. 34.

ПІАНІНО коич. краш. придворн. закордон. фабр. од 275 руб. 1 дорожче. Допускається розстрочка плати

Полякинін і С-ва, Хрещатик 52.

Швейні машини нових систем рух від 19 руб., возні од 49 руб. продаються в складі грамофон. ПОЛЯКИНІ І С-ВА. ХРЕЩАТИК, 52.

Попускається широка розстрочка плат

„ПРАВИЛА І ПРОГРАММИ“ для вчителів на звичайних і учительних висшого начального училища. Ціна 35 к., з порезкою 40 к. наклади. плат. 57 к. Склад: Петербургська міністерств. С.П.-Б. Петерб. Стор. Больш. пр. д. 1. 87

ЗАВІРЕНІ

Нотаріусом копія з пензурованих примірників п.е: С. Василенка:

На перші Гулі . . . 75 коп. Недоросток . . . 1 руб. Зіля Королевич . . . 75 коп.

Можна накладкою платою звертатись по адресі: Київ В. Піваліна № 6 Панасенко. 185

Бридантин, ГОДИНИКИ срібло, всяк. фабр. пропов. в велик. виб. Клавдій Сергійевич РОГІНСЬКИЙ Київ, Олександрівська 89, тел. 20-95. Вибір величезний. Ціни фабричні.

ЗОЛОТО

Малюнки Тараса Шевченка (числом 30) репродукції з власноручних малюнків Шевченка: анварелі, олійні офорти і ретина (гравюри) з додатком портрета Шевченка з офорту проф. Мате... Всев альбом видано на російському папері з обкладинкою відомого художника Самокіша. До альбому додано передмову О. Сластьона „Шевченко у мистецтві“. (Книгарська ціна 4 карб. без пересилки).

Великий, артистично виконаний

на крейдяному папері в фарбах портрет Т. ШЕВЧЕНКА виготовлений виданням „День“ на циклографічному заводі Deport et Panzer в Празі (Чехія). Портрет розміром 30+24 см. наклеєно на паспорту з великими полями. (Книгарська ціна 75 коп. без пересилки);

Контора „РАДИ“ вважаючи на столітні роковини народження Т. ШЕВЧЕНКА, висладе передплатникам на 1914 р. по змен. ціні. Малюнки—2.50 з пересилкою й упаковкою. П. Портрет—75 коп. з пересилкою й упаковкою.